

Հին ծխարաններուն մէջ այս կերպով կը յիշատակուի Քաթիլզման. Օգոստոս 13 ին «Բեթղեհէմի ճանապարհին վրայ, ի Քաթիլզմա, երեք մղոն հեռու, ի գիւղն Պեքեպրի, նաւակատիք Ս. Աստուածածնի եկեղեցւոյն»: Պէթէպրի այժմու Սուր պահիրն է որ պիտի ըլլայ Պէյթ Պահիր:

Հանգստեան ջրհորը կ'ըսուի նաև Մոզերս կամ Աստղին ջրհորը, վասնզի ի հնումն կը նշանակէր նաև Ս. Մատթէոսէ (Բ. 9-10) պատմուած հրաշալի իրողութեան յիշատակը. «Եւ նոքա իբրև լուան ի թագաւորէն՝ գնացին, և ահա աստղն զոր տեսին յարեւելս՝ առաջնորդեաց նոցա, մինչև եկեալ եկաց ի վերայ՝ ուր էր մանուկն. իբրև տեսին զաստղն, խնդացին յոյժ ուրախութիւն մեծ»: Անտոնինոսէն զատ, այս Քաթիլզմայի եկեղեցին այցելած է ոուս Դանիէլ ուխտաւոր ուղեգիրը, բայց իր ուղեգրութեան մէջ կը յիշէ թէ ան աւերակ վիճակ մը ունէր: Հայագլի Նիկողայոս եպոս. Ակիրմանցի իր ուխտատեղեաց ցուցակին մէջ 1483 ին կը յիշատակէ Քաթիլզմայի ուխտատեղին «Եւ ջրհորն որ աստղն երևի» բառերով: Իսկ ԺԲ. դարուն, Բեթղեհէմի ճամբուն վրայ՝ Ս. Կուսի հանգստեան տեղւոյն կենդանի յիշատակը տակաւին կը մնար՝ երբ ուղեգիր ուխտաւոր Փելլիքս Փապրի նոյն տեղը կ'այցելէր, և անձամբ կը տեսնէր վանքին փրլած պատերուն աւերակները:

Ս. Յակոբայ վանքին մէջ ընդօրինակուած ճառընտիրի մը յիշատակարանէն կը հասկցուի թէ 1215 ին Գէորգ քահանայ Քաթիլզմայի Ս. Աստուածածնի այս աւերեալ վանքը կը վերաշինէ ու հոն Միաբանութիւն մը կը հաստատէ: Անյայտ կը մնայ թէ այս հայկական վերաշինութենէն քանի՛ տարի վերջ կործանուած է